

Локален акционен план

за унапредување на положбата на лицата со попреченост
во Општина Вiniца 2010 - 2013

Програма “Градот и попреченоста”

**ЛОКАЛЕН АКЦИОНЕН ПЛАН ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ
НА ПОЛОЖБАТА НА ЛИЦАТА СО ПОПРЕЧЕНОСТ
ВО ОПШТИНА ВИНИЦА 2010 - 2013**

Републички центар за поддршка на лица
со интелектуална попреченост – ПОРАКА

Наслов:

Локален акционен план за унапредување на положбата на лицата со попреченост во Општина Веница 2010 - 2013

Издавач:

Републички центар за поддршка на лица со интелектуална попреченост - ПОРАКА

ул. "Орце Николов" бр. 122, 1000 Скопје;

тел.: 329 69 61; факс: 329 69 60

e-mail: poraka@t-home.mk

web: www.poraka.org.mk

Уредувачки одбор:

Виолета Димоска

Д-р Василка Димоска

Владо Крстовски

Африм Илјази

Лектура и коректура:

Весна Стојчевска

Графички дизајн и печатење:

Дата Понс - Скопје

Скопје, август 2010 година

Проектот "Градот и попреченоста" е делумно поддржан од Амбасадата на САД. Мислењата, откритијата и заклучоците, или препораките изнесени овде се на авторите и не ги одразуваат оние на Стејт Департментот на САД.

СОДРЖИНА

Воведен збор на Градоначалникот	5
Локален акционен план за унапредување на положбата на лицата со попреченост во Општина Веница	6
Што е локален акционен план?	7
Генерални податоци за Општина Веница	7
Дефинирање на „попреченоста“	11
Статистички податоци во однос на лицата со попреченост во Општина Веница	13
Реализирани активности за изготвување на локалниот акционен план	16
Координативно тело за спроведување на локалниот акционен план	18
Листа на идентификувани потреби и приоритети на лицата со попреченост во Општина Веница	20
План за спроведување на локалниот акционен план за лицата со попреченост во Општина Веница	24

ВОВЕДЕН ЗБОР НА ГРАДОНАЧАЛНИКОТ

Проблемите на лицата со попреченост веќе се прифатени како приоритет низ целиот свет, особено по усвојувањето на Стандардните правила на Обединетите нации за изедначување на можностите на лицата со попреченост и на Конвенцијата на ОН за правата на лицата со попреченост од 13 декември 2006 година, потпишана од Република Македонија на 30 март 2007 година.

На лицата со попреченост понекогаш им е потребна поголема помош од заедницата за да ги постигнат истите животни услови како другите граѓани. Таа помош никогаш не треба да се смета за привилегија, таа е човеково право. За лицата со попреченост секојдневниот живот може да биде исполнет со пречки, големи или мали, кои ги спречуваат да го водат својот живот.

Во Општина Веница сите граѓани се еднакви. За таа цел Општината, во соработка со организациите на лицата со попреченост и со членовите на Работната група, изготви Акционен план, кој донесува промени во општеството и нуди решенија кои можат да ги отстранат поголемиот број непотребни ограничувања со кои се соочуваат лицата со попреченост.

Акциониот план за прашањето на попреченоста претставува основа за понатамошна работа во насоката кон остварувањето на еднакви можности и целосно учество на лицата со попреченост кои живеат во Општина Веница. Искрено се надевам дека овој документ ќе придонесе да се отстранат сите бариери со кои се среќаваат лицата со попреченост. Верувам дека посветеноста на секој поединец во создавањето услови за реализација на овој значаен документ ќе резултира со остварување на целите што си ги поставивме.

На крајот би сакал да им се заблагодарам на сите членови на Работната група кои дадоа свој придонес со нивните искуства и знаења да се изготви овој Акционен план, за кој се надевам дека ќе се имплементира во целост и дека ќе им овозможи на лицата со попреченост да ги имаат истите можности како и другите граѓани.

Градоначалник на Општина Веница,
Емил Дончев

ЛОКАЛЕН АКЦИОНЕН ПЛАН ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА ПОЛОЖБАТА НА ЛИЦАТА СО ПОПРЕЧЕНОСТ ВО ОПШТИНА ВИНИЦА

Со тековната реформа на децентрализација, локалните самоуправи добија многу одговорна улога во процесот на унапредувањето на состојбата во која се наоѓаат ранливите групи граѓани, вклучително и лицата со попреченост. Одлуките што ги донесуваат локалните самоуправи влијаат врз секојдневниот живот на лицата со попреченост. Поради тоа, од големо значење е локалните власти, при планирањето на политиките и донесувањето на одлуките, да ги вклучуваат и аспектите на попреченоста, т.е. да согледаат како секоја одлука ќе влијае врз животот на лицата со попреченост.

Воспоставувањето блиска соработка помеѓу локалните власти и организациите на лицата со попреченост е основниот предуслов за ефективно креирање на инклузивната локална политика во однос на лицата со попреченост.

Имајќи го ова предвид, Републичкиот центар за поддршка на лица со интелектуална попреченост – ПОРАКА, во периодот септември 2009 – септември 2010 година, реализираше конкретна акција за развивање локални акциони планови за попреченост во три општини во Република Македонија: Веница, Куманово и Охрид.

Активностите за креирање на локалните акциони планови се реализираа во соработка и низ партнерски однос со трите општини и меѓународната организација Хендикеп Интернационал (Handicap International), а целата програма е поддржана од Програмата за мали грантови на Амбасадата на Соединетите Американски Држави во Македонија.

ШТО Е ЛОКАЛЕН АКЦИОНЕН ПЛАН?

Локалните акциони планови за попреченост претставуваат инструменти за развој и за имплементирање на конкретните чекори што водат кон унапредувањето на состојбата на лицата со попреченост. Тие се стратегиски документи, составени од идентификуваните потреби на локално ниво и од утврдените цели и приоритети што се прифатени од страна на локалните власти и од организациите на лицата со попреченост.

Локалните акциони планови се насочени кон унапредувањето на квалитетот на животот на лицата со попреченост, тие опфаќаат прашања кои се од најголемо значење за нив и предлагаат акции кои се во согласност со ресурсите на локалната заедница.

ГЕНЕРАЛНИ ПОДАТОЦИ ЗА ОПШТИНА ВЕНИЦА

Општина Веница се наоѓа во источниот дел на Македонија. Поширокото подрачје на Општината го зафаќа југоисточниот дел од Виничко-кочанската котлина и се простира помеѓу ридовите Обозна и Голак и планината Плачковица, го зафаќа средишниот дел од коритото на реката Брегалница, која тече низ долината. Просторната и географската локација на Општината се многу поволни.

Општина Веница зафаќа површина од 432 км² и е составена од 15 административни единици, а се простира на надморска височина од 360 м до 1754 м. Таа има поволна географска положба и добра сообраќајна поврзаност со околните градови. Така, Општината е оддалечена 44 км од Берово, од Пехчево – 44 км, од Кочани – 10 км, од Штип – 40 км, од Делчево – 42 км, а од Скопје – 130 км. Меѓународниот пат до Бугарија поминува низ Веница и Делчево, а преку Кочани, Штип и Велес излегува на автопатот Скопје – Гевгелија и води до Република Грција.

Првите траги од постоењето на населени места во Виничко датираат од железното време (од 12 до 4 век пр. н.е.), а остатоци од римскиот период се регистрирани на поголем број локалитети. Најпознат археолошки локалитет е Виничко Кале со своите уникатни и оригинални теракотни икони, кои претставуваат едно од најексклузивните откритија врзани со ранохристијанската уметност во Македонија. Иако долго време не биле познати, денес овие теракотни икони се и едно од најсензационалните археолошки откритија на Балканот. Притоа, тие станаа симбол на комплексната и сложена димензија на ранохристијанска уметност во Македонија и се претставени во повеќе држави во Европа и во светот. Инаку, името Веница потекнува од Словените, а Општина Веница официјално е формирана во април 1952 година.

Геолошки и релјефен состав

Општината Веница е поделена од една абразивна тераса на висина од 440 м. Овие плодни алувијални тераси создаваат поволни услови за одгледување на високо доходовни култури: ориз, тутун, зеленчук и овошје. Топографски, градот Веница лежи во пределот каде што се спојуваат долината (долниот дел) и ридот (ридскиот дел) на некогашната езерска рамнина што постоела во Виничко-кочанската котлина. Планинскиот релјеф на Општината го сочинуваат планините Плачковица, Обозна и Голак.

Климатски карактеристики

Според географската положба, Веница е изложена на комбинирано влијание на субмедитеранската и на источноконтиненталната клима. Со планинскиот масив Осогово, Виничко-кочанската котлина е заштитена од директното влијание на северните воздушни маси. Од директните јужни влијанија таа е заштитена од планинскиот масив Плачковица. Просечната годишна температура изнесува околу 18,6⁰С, додека апсолутниот максимум на температурата изнесува 42,2⁰С. Специфична карактеристика на градот Веница е комплексот топоволи насади, подигнати од месното население.

Хидрографија

Хидрографијата на Општина Веница ја сочинуваат: речната мрежа, вештачката акумулација Калиманци, како и природните минерални извори. Брегалница е најголемата река во Општината, која извира од Малешевските Планини, на надморска височина од 1720 м, со вкупна должина од 225 км, а му припаѓа на Егејскиот слив, како лева притока на реката Вардар. Со водата од Калиманци се наводнуваат Кочанско, Веничко и Овче Поле, а таа зафаќа површина од 4,23 км², должина од 14 км, ширина од 0,3 км и длабочина преку 80 м.

Треба да се истакне дека Општина Веница е богата со геотермални води, а водата од изворот во близина на с. Истибања има капацитет од 5 л/сек или приближно 432 000 л/ден и е со температура од 68°C. Хемискиот состав на водата јасно укажува на нејзините лековити својства но, и покрај тоа, геотермалните води не се доволно искористени па затоа, во иднина, се очекува таа да се користи за развој на бањскиот туризам, со изградба на современа бања.

Демографски развој

Според податоците од последниот попис на населението во 2006 г., Општина Веница има население од 19 968 жители, а околу 12 000 живеат во градот Веница. Етничката и половата припадност на жителите на територија на Општина Веница се претставени на следниве табели:

Етничка структура	%	Популација
Македонци	90,6	18079
Роми	7,0	1408
Турци	1,6	311
Власи	0,7	45
Срби	0,1	25
Вкупно	100	19968

Полова структура	%	Популација
жени	49,9	9970
мажи	50,1	9998
Вкупно	100	19968

Миграциите од село в град се постојани, но со различен интензитет. Исто така, има и преселба на населението од Винаца во поголемите градови во Македонија, како и во други европски држави. Најмала преселба има во Америка и во Австралија (околу 2750).

Култура и спорт

Во текот на долгата историја на Винаца културата имала значајно место. Културните манифестации се одржуваат на различни локации, како што се Домот на култура „Тошо Арсов” и библиотеката „Ванчо Прке”. Најпознати музички изведувачи во минатото беа бендот „Јана” и ансамблот на народни песни „Распеани виничани”, а во овој контекст треба да се спомене и театарската група „Сцена”. Најпопуларен културен настан е Меѓународниот фолклорен фестивал на традиционални народни ора, кој е организиран од организацијата „Истибањско здравоживо”, а се одржува секоја година во септември.

Квалитет на живеење

Винаца е богата со природни, историски и археолошки локалитети, значајни за развојот на туризмот. Нејзината местоположба, како административен и културен центар, и како регионален крстопат за Берово, Радовиш, Делчево и Република Бугарија, дава можности за развој на туризмот. Белег на градот му дава Спортско-рекреативниот комплекс, во кој спаѓаат Спортската сала, Градскиот стадион, современиот Градски парк, Олимпискиот базен и тениските игралишта, а посебно убава глетка за посетителите претставува Градскиот плоштад.

ДЕФИНИРАЊЕ НА „ПОПРЕЧЕНОСТА”

Дефинирањето на „попреченоста”¹ е доста комплексно прашање.

Следејќи ги светските трендови во однос на терминологијата и Меѓународната класификација на функционирањето, попреченоста и здравјето (ICFDH) на Светската здравствена организација, во овој документ е користен терминот „попреченост” како најсоодветен превод од англиски јазик на терминот „*disability*”. Во Република Македонија сè уште не е комплетно усогласена терминологијата за оваа вулнерабилна група граѓани, но забележан е позитивен тренд во рамките на усогласувањето на законодавството во земјата со законодавството на земјите-членки на Европската заедница.

Меѓународната класификација на функционирањето, попреченоста и здравјето:

- Нуди интегрирано и научно согледување на здравјето и попреченоста;
- Предлага интердисциплинарен јазик за стручните работници од здравственото, социјалното и образовното поле, кој е универзално прифатен на меѓународно ниво;
- Му дава неопходно значење на амбиенталниот фактор и може да се применува во различни културни средини;
- Има повеќедимензионалниот пристап и содржи критериуми кои ги ставаат сите патолошки состојби на исто рамниште, независно од причините;
- Воведува неутрална терминологија, со што се разграничува оштетувањето од попреченоста и хендикепот.

Според Меѓународна класификација на функционирањето, попреченоста и здравјето, на попреченоста не треба да се гледа како на определена карактеристика или недостаток на единката, туку на неа треба да се гледа како на едно заемно дејство на здравствените карактеристики и контекстуалните фактори кои влијаеле на нејзината појава.

---

¹ Попреченост (*disability*) СЗО (WHO) - термин кој се користи за различни функционални ограничувања (физички, интелектуални или сетилни), кои можат да бидат од времен или од траен карактер.

Поради болест, повреда или конгенитална малформација, може да се јави:

(Impairment) Оштетување – губиток или абнормалност на психолошката, физиолошката, или анатомската структура или функција.

(Disability) Попреченост – како резултат на одредено оштетување, може да се појави рестрикција или недостиг на можноста да се изведуваат определени активности на начин или со капацитет што е својствен за човекот.

(Handicap) Хендикеп – како резултат на настанатото оштетување или на попреченоста, може да се појави неможност заради која е ограничено или оневозможено извршувањето на определени функции кои се нормални за човекот (секако, соодветни за одредена возраст и пол, во согласност со социјалните и културните фактори).

Врз основа на горенаведеното, терминот „попреченост“ во овој документ подразбира „состојба што води кон социјални и економски недостатоци/исклучување, негирање на правата и ограничување на можностите за рамноправност во животот во заедницата”.

Добрата политика е важна почетна точка доколку таа обезбедува широк простор за дијалог помеѓу владите и меѓународната заедница за да се креира политика за развој и поддршка на правата на лицата со попреченост, но и за промовирање акции во согласност со *Стандардните правила на ОН за изедначување на можностите на лицата со попреченост*² и со *Конвенцијата на ОН за правата на лицата со попреченост* на централно и на локално ниво.

² UN General Assembly. Standard Rules for the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities. 48 session Resolution 48/96. New York. 20.12.1993

СТАТИСТИЧКИ ПОДАТОЦИ ВО ОДНОС НА ЛИЦАТА СО ПОПРЕЧЕНОСТ ВО ОПШТИНА ВЕНИЦА *(извор: Центар за социјална работа – Веница)*

1. Број и структура на лица со тешка интелектуална попреченост

пол		националност		возраст		место		вкупно
машки	женски	Македонци	Роми	малолетни	полнолетни	град	село	
23	21	40	4	3	41	10	31	44

2. Број и структура на лица со умерена интелектуална попреченост

пол		националност		возраст		место		вкупно
машки	женски	Македонци	Роми	малолетни	полнолетни	град	село	
13	5	15	3	1	17	5	13	18

3. Број и структура на лица со лесна интелектуална попреченост

пол		националност		возраст		место		вкупно
машки	женски	Македонци	Роми	малолетни	полнолетни	град	село	
71	66	103	34	26	111	66	71	137

4. Број и структура на лица со комбинирани пречки

пол		националност		возраст		место		вкупно
машки	женски	Македонци	Роми	малолетни	полнолетни	град	село	
10	8	11	7	12	6	9	9	18

5. Број и структура на лица со пречки во слух и говор

пол		националност		возраст		место		вкупно
машки	женски	Македонци	Роми	малолетни	полнолетни	град	село	
13	6	7	12	6	13	14	5	19

6. Број и структура на лица со пречки во видот

пол		националност		возраст		место		вкупно
машки	женски	Македонци	Роми	малолетни	полнолетни	град	село	
9	4	11	2	/	13	9	4	13

7. Број и структура на лица со телесна инвалидност

пол		националност		возраст		место		вкупно
машки	женски	Македонци	Роми	малолетни	полнолетни	град	село	
55	40	69	26	31	64	52	43	95

8. Корисници на паричен надоместок за помош и нега од друго лице

пол		место		категиорија					вкупно
машки	женски	град	село	тешка и.п.	умерена и.п.	тел. инвалиди	слепи	глуви	
14	18	10	22	17	15	/	/	/	32

Вкупно 240 корисници на паричен надоместок за помош и нега од друго лице, од кои 32 се категоризирани лица.

9. Корисници на постојана парична помош

пол		место		категирија				вкупно
машки	женски	град	село	тешка и.п.	умерена и.п.	тел. инвалиди	слепи	
23	19	10	32	23	6	13	/	42

Вкупно 83 корисници на постојана парична помош од кои 42 се категоризирани лица.

10. Корисници на посебен додаток

пол		националност		место		вкупно
машки	женски	Македонци	Роми	град	село	
62	44	50	56	72	34	106

11. Сместени лица во институции

- 1 лице со умерена интелектуална попреченост е сместено во ЈУ Завод за рехабилитација на деца и младинци Топанско поле – Скопје;
- 1 телесно инвалидно лице е сместено во ЈУ Завод за заштита и рехабилитација Бања Банско;
- 11 лица со интелектуална попреченост се сместени во Специјалниот завод – Демир Капија.

12. Други податоци

- Во Агенцијата за вработување – Веница се евидентирани 13 лица со попреченост како невработени;
- Во Општина Веница се регистрирани 32 заштитни друштва и во нив се вработени 71 лице со попреченост;
- Во ОУ „Славчо Стојменски”– Веница во редовна настава има вклучено 20 деца со попреченост;
- Во ОУ „Гоце Делчев”– Веница во редовна настава има вклучено 9 деца со попреченост;
- Во ОУ „Кочо Рацин”– с. Блатец има 11 деца во една посебна паралелка.

РЕАЛИЗИРАНИ АКТИВНОСТИ ЗА ИЗГОТВУВАЊЕ НА ЛОКАЛНИОТ АКЦИОНЕН ПЛАН

Процесот на креирање на Локалниот акционен план во Општина Веница се темелеше на принципот на партиципативност, а активностите беа поделени во неколку фази, секоја со одредена цел и со очекуван резултат.

Првата и втората фаза од програмата „Градот и попреченоста“ опфатија подготвителни активности за нејзино спроведување, состанок со г. Емил Дончев, Градоначалник на Општина Веница, создавање на Работната група за креирање на Локалниот акционен план и потпишување Меморандум за соработка во реализацијата на целата програма со Општина Веница и со вклучените локални институции и организации на лица со попреченост.

Членови на Работната група за креирање на Локалниот акционен план:

1. Виолета Михајлова – Општина Веница,
2. Климент Стоилов – Општина Веница,
3. Јулија Манасиева – Општина Веница,
4. Невенка Дончева – ОУ „Славчо Стојменски“ – Веница,
5. Марика Кареска – ЈЗУ Здравствен дом – Веница,
6. Билјана Ѓорѓиева – Центар за социјална работа – Веница,
7. Марија Алексова – Центар за социјална работа – Веница,
8. Магдалена Николовска – Дневен центар за деца со посебни потреби – Веница,
9. Љубинка Алексова – Општинска библиотека - Веница,
10. Благица Стојанова – Музеј „Теракота“ – Веница,
11. Сузана Коцева – ФПИОМ – Веница,
12. Олга Стоименова – ЗЖЗ „Агро Винка“ – Веница,
13. Здравка Данева – Здружение на телесни инвалиди,
14. Благица Стоиловска – ЦПЛИП – ПОРАКА Веница,
15. Аида Јусрефовска Ампов – ЦПЛИП – ПОРАКА Веница.

Третата фаза од реализацијата на предвидените активности опфати обука на Работната група за изготвување на Локалниот акционен план, преку три семинари за обука. Преку обуките, членовите на Работната група се стекнаа со знаења од повеќе области поврзани со правата на лицата со попреченост, вклучувајќи знаење за следниве значајни точки:

- Локален акционен план, како инструмент за изедначување на можностите за лицата со попреченост,
- Основни концепти (дефиниции, медицински и социјален модел, човекови права и сервисни служби),
- Меѓународни и домашни правни инструменти, законски рамки, стратегии, состојби и системи за грижа и заштита на лицата со попреченост,
- „АГЕНДА 22" – инструмент за креирање локални акциони планови и искуства од други земји,
- Социјални сервисни служби и регулаторни механизми,
- Децентрализација и форми на соработка на локалната самоуправа и граѓанскиот сектор,
- Идентификување на потребите и ресурсите во локалната заедница,
- Раководење со проектните циклуси и односот со медиумите.

Во четвртата фаза на Програмата беа одржани три работилници, при што членовите на Работната група работеа директно врз креирањето на Локалниот акционен план. Истовремено, членовите имаа можност да ги искористат стекнатите знаења од одржаните обуки.

Локалниот акционен план беше разработуван во согласност со меѓународниот документ „Агенда 22", врз основа на принципите зацртани во Конвенцијата на ОН за правата на лицата со попреченост. На работилниците беа разгледувани приоритетите и потребите на лицата со попреченост, првенствено во областите што се под надлежност на локалните самоуправа, но исто така и во областите што сè уште не се децентрализирани, но за кои локалните заедници можат да придонесат со свои акции и со лобирање кај централна власт. При разработката на Локалниот акционен план, членовите на Работната група дадоа придонес во оформувањето на приоритетите и активностите. Притоа, се водеше сметка предложените активности во Локалниот акционен план да бидат реални и изводливи, во согласност со ресурсите на локалната заедница. За секоја поединечна активност беа дефинирани нејзината цел и задача, одговорната институција за спроведување, временската рамка и изворот на финансирање.

Во петтата фаза на Програмата беа организирани презентација и јавна дебата за Локалниот акционен план со советниците од Советот на Општина Веница и со претставниците на локалните институции и организации, каде беше добиен позитивен фидбек во однос на предложениот стратeгиски документ и беа дадени конструктивни забелешки од учесниците.

Во завршната фаза на Програмата беше организирана финална работилница на која се доуточни текстот на Предлог-локалниот акционен план, а на членовите на Работната група им беа доделени сертификати за учеството и нивниот придонесот во остварувањето на целата програма.

Како резултат на спроведните фази, Советот на Општина Веница, на 21 јуни 2010 година, едногласно го усвои Локалниот акционен план за унапредување на положбата на лицата со попреченост во Веница 2010 – 2013, како официјален стратeгиски документ за развој.

КООРДИНАТИВНО ТЕЛО ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЛОКАЛНИОТ АКЦИОНЕН ПЛАН

Со усвојувањето на Локалниот акционен план, Советот на Општина Веница назначи Координативно тело за спроведување на Локалниот акционен план за унапредување на положбата на лицата со попреченост во Општина Веница 2010 – 2013, составено од следните членови на Работната група:

1. Виолета Михајлова – Општина Веница (Претседател),
2. Климент Стоилов – Општина Веница,
3. Невенка Дончева – ОУ „Славчо Стојменски” – Веница,
4. Билјана Горѓиева – Центар за социјална работа – Веница,
5. Благица Стојанова – Музеј „Теракота” – Веница,
6. Здравка Данева – Здружение на телесни инвалиди,
7. Благица Стоиловска – ЦПЛИП – ПОРАКА Веница,
8. Магдалена Николовска – Дневен центар за деца со посебни потреби – Веница.

Координативното тело, во комуникација со соодветните сектори во Општината, треба да се подготви за дополнителни дискусии и преговарања за:

- а) Разработка на оперативните годишни планови;
- в) Идентификација на ресурсите и поделбата на трошоците;
- г) Селекција на целите и акциите;
- д) Поделбата на трудот;
- ѓ) Набљудување и дополнителни промени во планираните активности.

Координативното тело има официјален мандат, доделен од страна на Општина Ваница, а негова задача при реализацијата на Локалниот акционен план е да се исполнат следниве точки:

- Месечни состаноци за реализација на Локалниот акционен план;
- Редовни состаноци на Координативното тело со одговорните институции одредени во Локалниот акционен план;
- Редовни информативни состаноци и комуникација со медиумите за процесот на реализација на Локалниот акционен план;
- Годишна анализа на Локалниот акционен план преку развивање мерливи индикатори за постигнувањето на очекуваните резултати;
- Годишен извештај до Советот на Општина Ваница за реализацијата на Локалниот акционен план.

ЛИСТА НА ИДЕНТИФИКУВАНИ ПОТРЕБИ И ПРИОРИТЕТИ НА ЛИЦАТА СО ПОПРЕЧЕНОСТ ВО ОПШТИНА ВИНИЦА

Област 1: **ЈАВНА СВЕСТ**

- ✓ Недоволна информираност на граѓаните за потребите на лицата со попреченост;
- ✓ Недоволна информираност на самите лица со попреченост и нивните семејства за постојните права;
- ✓ Недоволна информираност на претставниците на јавните институции за проблемите и потребите на лицата со попреченост;
- ✓ Претставниците на бизнис-секторот не се доволно информирани за потребата од физичка пристапност на лицата со попреченост (непристапни трговски и угостителски објекти);
- ✓ Постојење предрасуди во однос на децата со попреченост вклучени во воспитно-образовниот систем (предучилишни и училишни институции);
- ✓ Постојење предрасуди кај образовниот кадар.

Област 2: **ПРИСТАПНОСТ**

а) **Физичка пристапност**

- ✓ Јавните институции не се физички пристапни за лицата со попреченост: зградата на Општина Винаца, Полициската станица Винаца, Поштата, старата градинка, четирите основни и подрачните училишта, трите банки, ФЗО и ПИОМ, Црвениот крст, Службата за водење матични книги и поголемиот број комерцијални и угостителски објекти;

- ✓ Тротоарите на улиците не се спуштени за корисниците на инвалидски колички;
- ✓ Нема обележани паркинг-места за возилата на лицата со попреченост и континуирано одржување на истите;

б) Пристап до информации

- ✓ Информациите не се во достапна форма за лицата со оштетен вид, оштетен слух и за лицата со интелектуална попреченост;
- ✓ Веб-страницата на Општина Веница не е пристапна за лицата со оштетен вид.

Област 3: ОБРАЗОВАНИЕ

- ✓ Просветните работници не се соодветно обучени за работа со децата со попреченост;
- ✓ Редовните училиштата во кои има вклучено деца со попреченост немаат вработено дефектолог/ логопед;
- ✓ Задолжителната настава не ги задоволува потребите на учениците со попреченост.

Област 4: СОРАБОТКА НА ЛОКАЛНИТЕ ВЛАСТИ СО ОРГАНИЗАЦИИТЕ НА ЛИЦАТА СО ПОПРЕЧЕНОСТ (ОЛП)

- ✓ Недостига задоволителна координација при спроведувањето на активностите за правата на лицата со попреченост.

Област 5: КУЛТУРА, СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА

- ✓ Незадоволителна е вклученоста на лицата со попреченост во културните активности и настани на општинско ниво;
- ✓ Недоволна е вклученоста на лицата со попреченост во спортските и рекреативните активности и настани на општинско ниво.

Област 6: СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА И СОЦИЈАЛНИ СЕРВИСНИ СЛУЖБИ ЗА ЛИЦАТА СО ПОПРЕЧЕНОСТ ВО ОПШТИНА ВИНИЦА

- ✓ Лицата со попреченост во Општина Винаца живеат во лоши социјални услови;
- ✓ Семејствата и самите лица со попреченост не се доволно информирани за можностите за користење на еднократната парична помош што ја доделува локалната самоуправа;
- ✓ Недостигаат социјални сервисни служби за поддршка на лицата со попреченост (неформално образование, работно-окупациони програми, работа со компјутери, креативни работилници и сл.).

Област 7: ВРАБОТУВАЊЕ НА ЛИЦА СО ПОПРЕЧЕНОСТ

- ✓ Постојат злоупотреби на законските можности пропишани со Законот за вработување на инвалидни лица од страна на работодавачите;
- ✓ Недоволно е познавањето на правата и обврските од работниот однос од страна на лицата со попреченост и нивните семејства.

Област 8: ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА И РЕХАБИЛИТАЦИЈА

- ✓ Ослободувањето од партиципацијата за плаќањето на медицинските услуги во Општина Веница се врши до 18-годишна возраст, наместо до 26-годишна возраст, како што е законски пропишано;
- ✓ Нема служба за физикална терапија и рехабилитација, ниту служба за брза помош и за домашна посета.

ПЛАН ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЛОКАЛНИОТ АКЦИОНЕН ПЛАН ЗА ЛИЦАТА СО ПОПРЕЧЕНОСТ ВО ОПШТИНА ВИНИЦА

Област 1: ЈАВНА СВЕСТ

Цели	Задачи	Акции	Одговорна институција		Време за спроведување	Извори на финансирање
			Кој	Со кого		
1. Запознавање на граѓаните со потребите на лицата со попреченост во Општина Веница	1.1 Реализирање кампања за подигнување на јавната свест во Општина Веница	1.1.1 Изготвување и дистрибуција на промотивен материјал 1.1.2 Организирање јавни дебати со граѓаните 1.1.3 Редовно информирање на граѓаните преку отстапување простор во „Винеам”, ТВ Кочани и на Веб-страницата на Општина Веница 1.1.4 Користење на јавни настани за дистрибуција на промотивниот материјал 1.1.5 Вклучување на лицата со попреченост во сите активности за подигнување на јавната свест	Организации на лицата со попреченост (ОЛП) од Општина Веница	Општина Веница	континуирано октомври 2010 - декември 2013	Општина Веница донатори бизнис-секторот

Локален акционен план за попреченост во Општина Веница 2010 -2013

<p>2. Информирање на лицата со попреченост и нивните семејства за важечките права</p>	<p>2.1 Остварување контакти со лицата со попреченост и нивните семејства</p>	<p>2.1.1 Континуирано информирање преку Центарот за социјална работа - Веница за постојните и новостекнатите права 2.1.2 Организирање состаноци за информирање на лицата со попреченост и нивните семејства 2.1.3 Посети на лица со попреченост и нивни семејства во домашни услови 2.1.4 Обезбедување на бесплатна правна помош за лицата со попреченост и нивните семејства 2.1.5 Изготвување и дистрибуција на брошура за правата на лицата со попреченост</p>	<p>Центар за социјална работа – Веница Општина Веница</p>	<p>ОЛП</p>	<p>континуирано октомври 2010 - декември 2013</p>	<p>Општина Веница Центар за социјална работа</p>
<p>3. Запознавање на претставниците на јавните институции за потребите на лицата со попреченост</p>	<p>3.1 Фокусирана кампања за запознавање на претставниците на јавните институции</p>	<p>3.1.1 Директни контакти со претставниците на јавните институции 3.1.2 Организирање тркалезни маси за претставниците на јавните институции 3.1.3 Фокусирана дистрибуција на промотивниот материјал</p>	<p>ОЛП</p>	<p>Општина Веница локални институции</p>	<p>континуирано октомври 2010 - декември 2013</p>	<p>ОЛП Општина Веница</p>

Програма “Градот и попреченоста”

<p>4. Запознавање на претставниците на бизнис-секторот со потребите на лицата со попреченост</p>	<p>4.1 Фокусирана кампања за запознавање на претставниците на бизнис-секторот</p>	<p>4.1.1 Директни контакти со претставниците на бизнис-секторот 4.1.2 Организирање тркалезни маси за претставниците на бизнис-секторот 4.1.3 Фокусирана дистрибуција на промотивниот материјал 4.1.4 Поттикнување на општествено одговорни активности на бизнис-секторот (информирање за законските можности за спонзорство и донации)</p>	<p>ОЛП</p>	<p>Општина Виница</p>	<p>континуирано октомври 2010 - декември 2013</p>	<p>ОЛП</p>
<p>5. Подигнување на свеста кај вработените во образовниот систем (предучилишни институции и училишта)</p>	<p>5.1 Остварување директни контакти со вработените во образовниот систем</p>	<p>5.1.1 Организирање работилници за стручните тимови при образовните институции 5.1.2 Организирање работилници за наставниците</p>	<p>ОЛП</p>	<p>Дневен центар Центар за социјална работа - Виница</p>	<p>континуирано јануари 2011 - декември 2013</p>	<p>ОЛП Општина Виница донатори</p>
<p>6. Подигнување на јавната свест на децата од претшколска и школска возраст</p>	<p>6.1 Кампања за подигнување на свеста кај децата од претшколска и школска возраст</p>	<p>6.1.1 Организирање заеднички активности за децата од образовниот систем и децата/лицата со попреченост 6.1.2 Организирање тематски часови во училиштата за запознавање со потребите на децата со попреченост</p>	<p>ОЛП</p>	<p>Дневен центар Центар за социјална работа - Виница образовни институции</p>	<p>континуирано јануари 2011 - декември 2013</p>	<p>ОЛП</p>

Област 2: ПРИСТАПНОСТ / ДОСТАПНОСТ

Цели	Задачи	Акции	Одговорна институција		Време за спроведување	Извори на финансирање
			Кој	Со кого		
1. Обезбедување физички пристап за лицата со попреченост до сите јавни институции во општина Веница	1.1 Информирање за потребата за пристап во сите јавни институции	1.1.1 Известување и задолжување на сите јавни институции кои се под надлежност на Општина Веница 1.1.2 Барање за овозможување пристапност на објектите што се под надлежност на централната власт 1.1.3 Барање за овозможување пристапност на комерцијални и угостителски објекти во Општина Веница	Општина Веница	ОЛП	октомври 2010 - декември 2010	Општина Веница
	1.2 Воспоставување контакт со претставниците на јавните институции	1.2.1 Организирање средби со претставниците на јавните институции	ОЛП	Општина Веница	октомври 2010 - декември 2010	/
	1.3 Адаптирање на пристапот до сите јавни објекти во Општина Веница	1.3.1 Поставување лифт во општинската зграда 1.3.2 Изградба на пристапни рампи во: старата градинка, 4 основни училишта со подрачните, ЈП „Солидарност”.	Општина Веница Општина Веница	донатор локалните институции	2010-2013 година октомври 2010 - декември 2011	донатор Општина Веница

Програма “Градот и попреченоста”

		1.3.3 Изградба на пристапни рампи во: Пошта, Полициска станица, Управа за матична евиденција, Црвен крст, Центар за социјална работа 1.3.4 Изградба на пристапни рампи во комерцијални и угостителски објекти	јавни институции комерцијални и угостителски Фирми		2010-2013 година 2010-2013 година	институциите под чија надлежност припаѓаат сопствениците на фирмите
2. Овозможување пристапност на јавните површини во централното подрачје на Општина Винаца	2.1 Адаптирање на тротоарите во центарот на Општина Винаца	2.1.1 Селекција и избор на улици/тротоари за адаптација 2.1.2 Донесување одлука за адаптација од страна на Советот на Општина Винаца 2.1.3 Адаптирање на тротоари во центарот на Општина Винаца	Општина Винаца	Координативно тело за спроведување на ЛАП	октомври 2010 - декември 2012	Општина Винаца
3. Обезбедување на посебни паркинг- места за лицата со попреченост на постојните паркинзи во Општина Винаца	3.1 Определување локации за обележување на паркинг-места	3.1.1 Обележување на паркинг-местата (хоризонтална и вертикална сигнализација) 3.1.2 Континуирано одржување на обележаните паркинг-места за лицата со попреченост	Општина Винаца	Координативно тело за спроведување на ЛАП	октомври 2010 - декември 2013	Општина Винаца

Локален акционен план за попреченост во Општина Веница 2010 -2013

<p>4. Овозможување на достапни информации за лицата со оштетен вид, оштетен слух и за лицата со интелектуална попреченост</p>	<p>4.1 Прилагодување на информациите за лицата со оштетен вид, оштетен слух и со интелектуална попреченост</p>	<p>4.1.1 Добивање на прилагодени информации од постојниот Информационен центар во општина Веница 4.1.2 Прилагодување на општинската Веб-страница за потребите на лицата со оштетен вид</p>	<p>Општина Веница</p>	<p>ОЛП медиуми</p>	<p>континуирано октомври 2010 - декември 2013</p>	<p>Општина Веница</p>
---	--	--	-----------------------	--------------------	---	-----------------------

Област 3: ОБРАЗОВАНИЕ

Цели	Задачи	Акции	Одговорна институција		Време за спроведување	Извори на финансирање
			Кој	Со кого		
1. Обучување на просветните работници за работа со деца со попреченост	1.1 Организирање обуки за просветните работници во редовните училишта	1.1.1 Информативни средби со менаџерскиот тим на училиштата 1.1.2 Организирање семинари во сите 4 училишта 1.1.3 Размена на искуства со кадарот од Дневниот центар 1.1.4 Вклучување во државните програми на МОН за инклузивно образование	училиштата	Општина Ваница	октомври 2010 - декември 2013	училиштата Општина Ваница
2. Ангажирање на дефектолог/ логопед во редовните училишта каде што се вклучени деца со попреченост	2.1 Работа со децата што имаат потреба од стручна поддршка за следење на наставата	2.1.1 Спроведување на индивидуална програма за работа со деца со попреченост, вклучени во редовната настава 2.1.2 Соработка на ангажираното лице со стручната служба од училиштето	училиштата	Општина Ваница	октомври 2010 - декември 2013	училиштата Општина Ваница
3. Подобрување на наставната програма за учениците со попреченост, вклучени во редовните училишта	3.1 Организирање дополнителна настава за учениците со попреченост	3.1.1 Согледување на потребите за дополнителна настава во секое училиште посебно 3.1.2 Спроведување на дополнителната настава	училиштата	Општина Ваница	октомври 2010 - декември 2013	училиштата Општина Ваница

Област 4: СОРАБОТКА НА ЛОКАЛНИТЕ ВЛАСТИ СО ОРГАНИЗАЦИИТЕ НА ЛИЦАТА СО ПОПРЕЧЕНОСТ

Цели	Задачи	Акции	Одговорна институција		Време за спроведување	Извори на финансирање
			Кој	Со кого		
1. Подобрување на координацијата помеѓу локалната самоуправа и организациите на лицата со попреченост	1.1 Воспоставување механизам за унапредување на соработката	1.1.1 Формирање на Координативно тело (партиципативен пристап) за спроведување на локалниот акционен план 1.1.2 Идентификување на можностите за обезбедување канцелариски простор за ОЛП 1.1.3 Поддршка на активности на ОЛП	Општина Веница	ОЛП	октомври - ноември 2010 октомври 2010 - декември 2013	Општина Веница

Област 6: СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА И СОЦИЈАЛНИ СЕРВИСНИ СЛУЖБИ

Цели	Задачи	Акции	Одговорна институција		Време за спроведување	Извори на финансирање
			Кој	Со кого		
1. Подобрување на социјалниот статус на лицата со попреченост и нивните семејства	1.1 Лобирање до надлежните централни институции за унапредување на законските можности	1.1.1 Искористување на достапните податоци од ЦСР во однос на социјалниот статус на лицата со попреченост во Општина Веница како основа за подобрување на условите 1.1.2 Доставување иницијатива до пратеникот од Општина Веница во Собранието на РМ за подобрување на социјалната сигурност 1.1.3 Доставување иницијатива до МТСП за подобрување на социјалната сигурност	ОЛП ЦСР	Општина Веница	континуирано ноември 2010 – декември 2013	ОЛП
	1.2. Намалување за одреден процент од комуналната такса што ја наплаќа Ј.П. „Солидарност“	1.2.1 Барање до Советот на општина Веница за намалување на дел од комуналната такса за семејствата кои имаат член со попреченост 1.2.2 Реализација, според Одлуката на Советот на Општина Веница	ОЛП	Општина Веница ЈП „Солидарност“	ноември 2010 јануари 2011	ЈП „Солидарност“

Програма “Градот и попреченоста”

<p>2. Информирање на семејствата и самите лица со попреченост за можностите за користење еднократна парична помош што ја доделува локалната самоуправа</p>	<p>2.1 Директни контакти со семејствата и самите лица со попреченост</p>	<p>2.1.1 Одржување состаноци со членови/лица со попреченост и нивните семејства во рамките на ОЛП 2.1.2 Директни контакти преку Центарот за социјална работа и Дневниот центар 2.1.3 Информирање преку Информативен центар на Општина Винаца</p>	<p>ОЛП Центар за социјална работа (ЦСР), Дневен центар</p>	<p>Општина Винаца</p>	<p>јануари 2011</p>	<p>Општина Винаца</p>
<p>3. Оформување сервисни служби за поддршка на лица со попреченост</p>	<p>3.1. Креирање на Социјален клуб за лица со попреченост</p>	<p>3.1.1 Идентификување на можните корисници на Социјалниот клуб 3.1.2. Изноаѓање просторија за Социјалниот клуб 3.1.3 Изготвување на предлог-проект за адаптација и опремување на просторијата 3.1.4. Оформување на програма за работа на Социјалниот клуб 3.1.5. Оформување на тим од волонтери кои ќе ги спроведуваат активностите во Социјалниот клуб 3.1.6 Изготвување на предлог- проект за функција и одржување на Социјалниот клуб</p>	<p>ОЛП ОЛП ОЛП ЦСР ОЛП ЦСР ОЛП Општина Винаца ОЛП</p>	<p>ЦСР Општина Винаца Општина Винаца Дневен центар ЦСР ЦСР Дневен центар</p>	<p>ноември 2010 – декември 2013</p>	<p>донатори бизнис-сектор Општина Винаца (доделување просторија) ОЛП (волонтери)</p>

Локален акционен план за попреченост во Општина Веница 2010 -2013

<p>3. Оформување сервисни служби за поддршка на лица со попреченост</p>	<p>3.2. Воспоставување на СОС-линија за лицата со попреченост</p>	<p>3.2.1 Согледување на можностите за воспоставување на СОС-телефон во рамките на Дневниот центар 3.2.2 Барање за бесплатен телефонски приклучок и една година бесплатно користење на СОС-број 3.2.3 Промовирање на СОС- линијата преку „Винеам”, ТВ Кочани, локалното радио, општинската Веб-страница 3.2.4 Изготвување и поставување на јавни соопштенија/плакати за промовирање на СОС-линијата во јавни објекти 3.2.5 Соработка со ЦСР и полицијата</p>	<p>ОЛП Дневен центар</p>	<p>ЦСР</p>	<p>септември 2011 – декември 2013</p>	<p>Дневен центар Македонски телеком медиумите</p>
	<p>3.3. Иницирање на потребата од оформување на други видови сервисни служби (мали групни домови и сервисни служби за самостојно живеење со поддршка)</p>	<p>3.3.1 Анализа на потребата од други сервисни служби 3.3.2 Барање до Министерството за труд и социјална политика за оформување на други сервисни служби во Веница</p>	<p>ОЛП ЦСР</p>	<p>Општина Веница</p>	<p>континуирано јануари 2011 – декември 2013</p>	<p>ОЛП</p>

Област 7: ВРАБОТУВАЊЕ НА ЛИЦА СО ПОПРЕЧЕНОСТ

Цели	Задачи	Акции	Одговорна институција		Време за спроведување	Извори на финансирање
			Кој	Со кого		
1. Спречување на злоупотребите при вработувањето на лицата со попреченост	1.1 Кампања за спречување на злоупотребите при вработување на лицата со попреченост	1.1.1 Директни контакти и средби со работодавачите 1.1.2 Организирање тркалезни маси со работодавачите 1.1.3 Лобирање до трудовиот инспекторат за спроведување на прекршочни мерки пропишани со Законот за вработување на инвалидни лица	ОЛП	Центар за вработување – Веница ПЕ МТСП – Инспекторат за труд	март 2011 – декември 2013	ОЛП
2. Запознавање на лицата со попреченост и нивните семејства за правата и обврските од работниот однос	2.1. Советување на лицата со попреченост за остварување на правата и обврските од работниот однос	2.1.1 Индивидуално информирање на секое нововработено лице со попреченост за правата и обврските од работниот однос 2.1.2 Организирање на информативни состаноци за правата и обврските од работниот однос 2.1.3 Поддршка во случај на злоупотреба при вработувањето	ОЛП	Центар за вработување – Веница ПЕ МТСП – Инспекторат за труд	март 2011 – декември 2013	ОЛП

Област 8: ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА И РЕХАБИЛИТАЦИЈА

Цели	Задачи	Акции	Одговорна институција		Време за спроведување	Извори на финансирање
			Кој	Со кого		
1. Обезбедување здравствена заштита без партиципација за лицата со попреченост од 18 до 26-годишна возраст	1.1 Ослободување од партиципацијата на лицата со попреченост од 18 до 26-годишна возраст	1.1.1 Укажување и упатување барање до ПЕ - Фонд за здравствено осигурување, за правилна примена на постојните законски можности за ослободување од партиципацијата на лицата со попреченост до 26-годишна возраст	ОЛП Центар за социјална работа - Веница	ПЕ Фонд за здравствено осигурување	октомври 2010 – декември 2010	ОЛП
2. Обезбедување здравствена заштита без партиципација за лицата со попреченост	2.1 Ослободување од партиципација на лица со попреченост над 26-годишна возраст	2.1.1. Доставување иницијатива до пратеникот од Општина Веница во Собранието на РМ за дополнување на Законот за здравствено осигурување	ОЛП	Координативно тело за спроведување на ЛАП	октомври 2010 – декември 2010	ОЛП
3. Оформување служби за физикална терапија и рехабилитација, служба за брза помош и за домашна посета во Општина Веница	3.1 Иницирање на потребата од формирање служба за брза помош и служба за домашна посета во општина Веница	3.1.1 Барање до Министерството за здравство за формирање служба за брза помош и служба за домашна посета во рамките на Здравствениот дом – Веница	ОЛП Општина Веница	Здравствен дом - Веница	јануари 2011 – декември 2013	ОЛП

<p>3. Оформување служби за физикална терапија и рехабилитација, служба за брза помош и за домашна посета во Општина Виница</p>	<p>3.2 Иницирање на потребата од формирање служба за физикална терапија и рехабилитација во општина Виница</p>	<p>3.2.1 Барање до Министерството за здравство за формирање служба за физикална терапија и рехабилитација во рамките на Здравствениот дом - Виница</p>	<p>ОЛП Општина Виница</p>	<p>Здравствен дом - Виница</p>	<p>јануари 2011 – декември 2013</p>	<p>ОЛП</p>
--	--	--	-----------------------------------	--------------------------------	-------------------------------------	------------

Локалниот акционен план за унапредување на положбата на лицата со попреченост во Општина Винаца 2010 - 2013 е подготвен во периодот јануари - мај 2010 година во рамките на програмата ГРАДОТ И ПОПРЕЧЕНОСТА, имплементирана од Републички центар за поддршка на лица со интелектуална попреченост - ПОРАКА, во соработка со Хендикеп Интернационал - Југоисточна Европа, а со поддршка од Програмата за мали грантови на Амбасадата на САД во Република Македонија.

**Републички центар за поддршка
на лица со интелектуална
попреченост - ПОРАКА**

www.poraka.org.mk

Vivre debout

**Хендикеп Интернационал
Југоисточна Европа**

**Амбасада на САД
во Република Македонија**